

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 209
אייר תשע"ט

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

מתחת כל חוט, ע"י קשירתם לעצים. שאמנם החוט הוא מן הצד, אבל הלחיים הם כמו עמודים, והחוט מעל גביהם.

ויש עוד אפשרות להביא עמודים קטנים מברזל או מעץ ולתקוע אותם באדמה, אלא שבזה יש בעיה שאי אפשר למתוח את החוט מפני שהעמוד אינו חזק, ולפעמים אינו בגדר שראוי להעמיד דלת של קט, בנוסף לבעיה שקשה להעמיד אותם שם, ובפרט בעמודים דקים, שגם החוט יתנדנד ברוח וייצא מבין העמודים, וכל הבעיות האלו ניתן לפתור כאשר קושרים חוטים לגזע עם לחיים, שאפשר לקשור טוב ולמתוח טוב, וגם הלחי כשעושים אותו נכון, הוא רחב וכולל גם נדנד קטן של החוט.

דין צורת הפתח בבקעה בעירוב לאהלים לשבת

אבל יש לציין עוד דבר שלא חושבים עליו, והוא דין צורת הפתח בבקעה, המבואר בשו"ע (סי' ס"ב ס"ו) שאי אפשר לעשות עירוב שכולו או רובו בצורת הפתח, אלא רק במקום של חצר ודיוורים, ובחזו"א מבואר ע"פ הגמרא, ששיירא שחנתה בבקעה ועושים שם עירוב, למרות שהם נמצאים באותה שבת, אין זה כדיוורים אלא כדין בקעה, וא"כ אי אפשר להקיף בצורות הפתח, וא"כ יקיף שטח מאוד קטן שהוא פחות מ"א אמות.

א"כ הפתרון להתיר מקום כזה יהיה רק כאשר יצרף מחיצות, וצריך שיהיו לפחות שני מחיצות דהיינו שני צדדים של השטח, זה מול זה, שיהיו רוב מחיצות.

החלק החשוב בהוראה בעירובין, פרקטיקה והתמצאות

הנה בדברים אלו למדנו לקחת שאלה מקורית, שאינה כתובה בפוסקים, וללמוד שהדין כרוך בידיעה בכמה נושאים בהלכה, ובנוסף לכך צריך לחשב את הפרקטיקה, הצורה הטכנית שבה יקשרו את החוט, ומה צורת העצים, שרק ע"ז אפשר להורות בעירובין.

השואל שואל שאלה תמימה, והרב צריך לנחש מה המציאות, ומה לשאול את השואל על ביאור המציאות, ואחרי הכל לדעת לקשר את המציאות אל ההלכות הנכונות.

בגליונות אלו אנו משתדלים להביא את המקרים, לבארם, וללמוד כיצד לדון בהם, על מנת להרבות ידיעת ההלכה בכלל ישראל. וכמו כן לומדים כעת במסגרת החדשה של השיעורים לאברכים עירובין למעשה של מוקד העירוב, שבו מסכמים את האפשרויות בצורה מסודרת לפי נושאים, ועמלים לקנות את ידיעת ההוראה להלכה למעשה. [בדרך

אגב, במקרה הנ"ל שאל הרב את האדם שהוא כיצד יחמם את האוכל של שבת, והוא סיפר שיעמיד אותו על גחלים של מנגל, ויערים מסביב ערימה של חול ואבנים שישאר חם. מיד התעורר הרב לשאול בדיני שהיה על גחלים שאלה זו אינה מצויה בזמננו, שישגז ופלטה חשמלית, וכמעט שלא לומדים את ההלכה הזו, ופתאום הוא היה צריך לענות על כל פרטי ההלכה בדבר הזה].

הקמת עירוב לקבוצה שהגיעה לשבת אחת

בחדש ניסן קראו למוקד העירוב להקים עירוב ביישוב בדרום, עבור קבוצה חרדית שהגיעה ליישוב, והיישוב היה מוקף בעירוב, אלא שבתוך ההיקף היה שטח גדול של קוצים, שעל פי הוראות מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ שיבדלחו"ט, יש לו דין קרפף כיון שאנשים לא עוברים בהם, וקשה לעבור בהם. וכן מקובל בכל עירובי השכונות

נידונים בעשיית עירוב במקום פתוח מחוטים לעצים

ביום שישי האחרון הגיעו למוקד העירוב שאלה מעניינת מהרב של ישוב הזורעים (ליד טבריה), בענין עשיית עירוב בשטח פתוח. הרב סיפר שאדם פנה אליו ואמר שהוא נוסע לעשות שבת באמצע שום מקום, בהרי ארץ ישראל, בלי בית או צימר, הוא יקים כמה אוהלים ושם ינוחו ויתענגו בשמחה. הרב ציין שהוא לא תמך ברעיון, איך יקיים את כל התפילות וקרה"ת, אבל הוא הסביר לאותו אדם שהוא חייב להעמיד עירוב מסביב לכל האהלים, כי אחרת אסור להעביר כל חפץ קטן מחוץ לאהל, וזה ודאי מכשול גדול. הנוסע קיבל את ההוראה, ושאל איך לעשות כל דבר, ובין הדברים התעוררה השאלה האם הוא יכול לקשור את חוטי העירוב לעצים הגדלים שם, ויקיף את המקום בחוטים על העצים.

מתי החוט נחשב מעל גבי גזע העץ

הרב חשב איזה הלכות יכולות לפסול את החוטים האלו, ואמר לו, דבר ראשון החוט חייב להיות מעל הגזע, ולא מעל הענפים שיוצאים לצדדים, משום שהמטרה בחוטים היא לייצר צורת הפתח, המורכבת משני עמודים ועליהם משקוף, והמשקוף חייב להיות מעל העמוד, שבמקרה זה הגזע שמתחיל מהקרקע הוא העמוד, אבל אם החוט יהיה כרוך על ענף שיוצא או נוטה לצדי הגזע, הרי זה מן הצד של העמוד, ולא מעל גביו, וזה פסול.

הקוראים הוותיקים של הגליונות תיקוני עירובין, שכבר למדו ורכשו ידע בפרקטיקה של עירובין, ישאלו מדוע לא נחשיב את הגזע כהמשך של העמוד, ואז החוט מעל העמוד, ואמנם הוא יהיה כעמוד עקום, מ"מ שבביל אדם כזה אולי זה יספיק. אבל התשובה שענף שיוצא מצידי העמוד אינו יכול להחשב המשך של העמוד, וזה שונה לגמרי מעמוד עקום שכולו קו אחד אלכסוני מלמטה עד לחוט. וכמו כן גם אם הענף הוא המשך של הגזע האמצעי, אבל כאשר מגיע למצב שנוטה למאוזן יותר ממאונך, ועכ"פ כאשר מאוזן במצב שעליותו היא פחות משיעור תל המתלקט, אינו יכול להחשב עמוד שהוא דבר מאונך, [וכן אינו יכול להחשב המשך של המשקוף (החוט), מחמת כמה סיבות, אחת מפני שהחוט הולך בזווית שונה מהענף, והשנית שהחוט קשור בצד של אמצע הענף, ועוד]. לכן החוט חייב להיות מעל עיקר הגזע העולה מהקרקע, ולא בענפים היוצאים לצדי הגזע. ואם החוט יהיה על הענף, העירוב יהיה פסול.

לפי תנאי זה לא בכל עץ אפשר לקשור חוט, כי אם הגזע זקוף ועולה לגובה רב, לא ניתן לקשור מעל גביו. וגם בעץ רגיל, לאחר התמצאות בצורת העצים, נבחין שיש מקרים רבים שהענף מתעגל באופן שאין מקום שאפשר לקרוא לו "מעל גבי הגזע".

חוט שמשנה זווית מהמת ענפי העצים

לאחר שהרב הגיע למסקנה הנ"ל, הוא התקשר למוקד העירוב, מתוך היכרות שהתחילה לפני כחמש שנים, ושאל האם יש עוד דברים שהוא צריך לומר לאותו אדם בכשרות קשירות החוט לעצים. המשיב במוקד אמר לרב, דבר נוסף חשוב, שבדרך כלל בגובה זה שהגזע מתפצל ויש מקום לקשור חוט על גביו, יש הרבה ענפים שעוטפים את העץ, וקשה מאוד להעביר חוט מעץ לעץ בקו ישר, בלי שהענפים יסיטו את החוט לצדדים, ואם אותו אדם יקפיד רק על קשירת החוט מעל הגזע, ואח"כ ההמשך של החוט יסתבך בין הענפים, זה לא יהיה כשר, כי משקוף חייב להיות קו אחיד מעמוד לעמוד. לכן במציאות יהיה קשה להכשיר עירוב מחוטים שקשורים מעל העצים, מחמת שני ההגבלות הנ"ל, והפתרון להעמיד עירוב במקום כזה, לקשור לגזע בחלק התחתון מעל י"טפחים, שבגובה זה יש עצים שאין בהם ענפים, או שאפשר להוריד מעט ענפים שנמצאים בקו של החוט, ולהעמיד שני לחיים

עמוד תאורה שהדווח מהדבר, חייב לרוי

בקרן זוית (כמ"ש בשו"ע סי' שס"א ס"ב).

ג. בחזו"א מבואר שאם העומד מרובה [שסותם כנגדו בקו ישר], פוגש באמצע הצוה"פ, פסול, מפני שאז יוצא שהעמוד מחוץ לשטח העירוב [אחורי הכותל, ואינו סותם כנגד המקום]. וקשה לבאר כאן פרטי הדין הזה, ובשיעורים התבאר הדבר.

ד. בעמודי חשמל יש לשים לב שצריך לסגור את הפירצה, בגדר או במשטח, וכן יש עוד אפשרות לעשות צוה"פ ע"י חוט מלחי ללחי ומחבית לחבית [אך לפעמים בצורה זו אין חלל י' טפחים תחת החוט].

ה. כשהלחי סמוך למחיצה נטויה, או לתל המתלקט, יש לשים לב לסתום את הפירצה לכל גובה המחיצה, ולא מספיק שהלחי יגיע לתחתית המחיצה.

ו. בפירצה מצד אחד של צורת הפתח ובצד השני סמוך למחיצה, המשנ"ב בשעה"צ משמע להחמיר, והחזו"א ה' עתיק את המקור חיים שמתיר.

ז. בשיעור אורך המחיצה הסמוכה לצוה"פ, עד כמה מרחק אסור שתהיה פירצה יש לדון אם מספיק אורך ד' טפחים, או ד' אמות.

לחי רחוק מהגדר שהשלימו עם רשת

סגירת מחיצה בעמוד חשמל סמוך לצוה"פ

חוט מעץ שני הלחים בתל העמוד

בניית פתח הגובה

הקבוצה ביקשה ממוקד העירוב שיעשו להם תיקון שיפריד את הקרפיות, עבור שיוכלו לטלטל באותה שבת. הצוות של המוקד הגיעו ביום חמישי, ועשו צורות הפתח לאורך כמאתיים וחמישים מטר, בתחילה זההיה נראה בלתי אפשרי, אבל בס"ד הבודק של מוקד העירוב מצא פתרונות טובים להעמיד שם צורות הפתח, ע"י הסתמכות על כמה עמודי תאורה, ובאופן שבזוית מסוימת אינו נפגש בענפי העצים.

באחד מעמודי התאורה היו שני קרנים, כלומר עמוד גגול וגובה, שממנו יוצאים שני תאורות רחוב, וע"ז היה מקום להניח את החוט באמצע, והוא מכוון מעל גבי עיקר העמוד. לכאורה בצורה כזו, נחשב שהחוט מעל גבי העמוד והוא כשר להתחילה לכל השיטות.

אבל יש לדון בזה, שמא אינו כשר, לפי מה שכתב המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) שאם חקק בראש העמוד כדרך שהאומנים עושים, והניח את החוט בתוך החקק, מסתפק הפמ"ג ומצדד להחמיר. דהיינו שאע"פ שמתחת החוט יש עמוד, אבל העמוד מוסיף ועולה יותר ממנו, וזה ג"כ

עמוד תאורה עם שתי זרועות החוט באמצע

חסרון בדיון "על גביו". לפ"ז יש לעיין שמא גם בעמדו התאורה, ההמשך של הזרועות נידונים כהמשך של העמוד עם חקיקה באמצע, כיון שהזרועות ממשיכות מעט ישר כלפי מעלה, והם כהמשך לעמוד מאונך. [אמנם דעת החזו"א להתיר גם בחוט שבתוך החקק, משום דאמרין דל מהכא את החלק העליון המיותר, ולשיטתו החוט הזה כשר לצורת הפתח, אלא הנידון הוא לדעת הפמ"ג והמשנ"ב, האם הזרועות נחשבות המשך של העמוד. ודין זה הוא דבר התלוי בשיקול הדעת וצ"ע למעשה].

פרטי הדינים בעמוד ולחי הרחוקים מהכותל.

לתועלת הקוראים נביא כאן נושא אחד, מתוך הנושאים הנלמדים כעת בשיעורים החדשים לבודקי עירובין, ואמנם לא להאריך ולבאר כאן את כל הדברים אלא נסכם את הפרטים בקצרה, ושאר הביאורים נבאר בעז"ה בשיעורים המתקיימים בשעות הערב, בכמה ערים, בני ברק, ירושלים, מודיעין עילית, אופקים, נתיבות, ובעז"ה גם בבית שמש.

השו"ע סימן שס"ג סעיף ו' כותב, צריך שהלחי לא יהא רחוק מהכותל ג' טפחים. במשנ"ב הביא ב' שיטות בדיון זה, שיטה א' שהטעם משום שע"י האויר יהיה אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל את הלחי מתורת מחיצה, ולפ"ז כתב שאם הלחי רחב יותר מרוחב הפירצה, שאין אתי אוירא, אלא העומד מרובה על הפרוץ, יהיה כשר. ושיטה ב' שבת המג"א בשם התוס' משום דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין בין הלחי לכותל.

עמוד ולחי סמוכים לגדר

ולגבי דין הלחיים שבזמנינו, שהם עמודים של צורת הפתח, כתב המשנ"ב כאן (ס"ק כ"ג) שדעת הרבה פוסקים שאין להקפיד ע"ז, כי צוה"פ דינה כמחיצה, ויש פוסקים שאוסרים גם בצוה"פ, וכן המשנ"ב מצדד להלכה. והוסיף שאפילו בפחות מד' טפחים, אם יש ג' טפחים רווח, יש להחמיר לסגור את הפירצה, והחזו"א סובר שאם בצד אחד צוה"פ צמודה למחיצה, אפשר לדון בצד השני עומד מרובה. אבל בשעה"צ משמע שאם ר' גם בזה, דין זה הוא נפק"מ בהרבה מקרים למעשה.

א. להקפיד שלא יהיה מרחק של ג' טפחים בין העמוד והלחי לקיר ולגדר. ובמקרה שיש רווח, צריך להוסיף גדר או מוט שיעמוד ויסגור ע"י לבד.

פירצה בין הגדר לעמוד בקרן זויב

ב. אם יש רווח באותו קו ישר עם הצוה"פ, בדיעבד יש שיטות שכשר, כי הצוה"פ יוצרת דין עומד מרובה (בה"ל שם). אבל אם הפירצה היא בקרן זוית, פסול אפילו בדיעבד, שהרי אפילו במחיצה מול מחיצה, אוסרת פירצה

בימים אלו מתחילים מסלולי לימוד הלכות עירובין למעשה והשבוע בעז"ה פתיחת השיעורים בבית שמש ההלכות המצויות בזמנינו, עם פרקטיקה והתמצאות בהוראות פוסקי זמנינו כולל שיעור מידי שבוע, מסודר לפי נושאים עם שקופיות מדברים שהתגלו במאות עירובים בארץ וסוירים בשטח בעירובי השכונות והישובים עם דפי סיכומים ומבחנים מתחילים בס"ד בימים אלו בכמה ערים: ירושלים, בני ברק, מודיעין עילית, בית שמש, אופקים ניתן להצטרף כעת בטל' 055-678-3323

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

